

(In)effective building

—By Freek Lomme

"If Pushkin created for himself a monument 'not made by human hand', many architects feel they simply must create a 'handmade' monument to themselves in the form of a building constructed in accordance with a unique design." (Laughter, applause)

The above quote is taken from a speech by Nikita Khrushchev at the National Conference of Builders, Architects, Workers in the Construction Materials and Production of Construction and Road Building Industries, and Employees of the Design and Research Development Organisations on December 7th, 1954.

(In)effectief bouwen

—Door Freek Lomme

"Als Pushkin een monument voor zichzelf creëerde wat 'niet door de menselijke hand gemaakt was', voelen vele architecten de behoefte om, in de vorm van een gebouw op basis van een uniek ontwerp, een 'handgemaakt' monument voor zichzelf te maken." (Gelach, applaus)

Bovenstaande quote komt uit een speech van Nikita Chroesjov op de Nationale Conferentie van Bouwvakkers, Architecten, Arbeiders in Constructie Materialen en Productie van Constructie en Wegbouw industrie en werknemers van de Ontwerp en Onderzoek en Ontwikkeling Organisaties op 7 december 1954.

The controversies involving ethics and aesthetics, between autonomous image and applied art are, by and large, exaggerated — across the whole range of creative producers. People desire to show something, want to make images — for themselves and for others. What is expressed in the resulting image is however, ultimately neither purely the one nor the other.

The most functional, businesslike designs are experienced by some people as exceedingly aesthetic and are in possession of qualities which could be ascribed as such. On the other hand, most aesthetic and autonomous accoutrements also often have a function. It is the incentive of the maker, his or her argumentation, which, poured over the design as a supreme intellectual legitimizing sauce, thrusts it into the realm of one or other political or aesthetic interpretation.

Design is not the property of an elite — design simply exists: the houses we live in: because we sought a home, because we feel something for them or have an opinion about them and so goes, accordingly, for the furniture, objects of use and even the art with which we surround ourselves. We seldom surround ourselves with the ideas of great thinkers or the legitimacies that they attribute to our designed surroundings. We keep charge of these things ourselves and we do so mostly without further thought or without in-depth exploration — culture of the masses is THE Culture.

Khrushchev states in his speech, "The façades of blocks of flats are sometimes adorned with a variety of superficial decorations which display the lack of taste of the architect. Some builders even have a problem making these decorations." This statement of Khrushchev's is in the first place political rhetoric aiming to appeal to the political autonomy of the masses, yet beneath that there is actually a second layer, which alludes to

De controverses tussen ethiek en esthetiek, tussen autonoom beeld en toegepaste kunst, worden over de hele linie van creatief producenten overtrokken. Mensen willen graag wat laten zien, willen beelden maken: voor zichzelf of anderen. De uitdrukking van het resulterende beeld is echter nooit puur het ene of het andere.

De meest functionele, zakelijke ontwerpen worden door sommigen als hoog esthetisch ervaren en hebben eigenschappen die als zodanig zijn toe te schrijven. Anderzijds hebben de meest esthetische en autonome toevoegingen juist een functie. Het is het motief van de maker, zijn argumentatie, wat als een dominante intellectuele legitimatie over het ontwerp wordt gegoten en zo het ontwerp tot politieke en esthetische verklaring voor het een of het ander bombardeert.

Ontwerp is niet 'van' een elite. Ontwerp is er: ontworpen zijn de huizen waarin we wonen omdat we een huis zochten om in te wonen, er wat bij voelen of van vinden en ontworpen zijn ook de meubels, de gebruiksvoorwerpen en zelfs de kunst en cultuurvormen waar mee we ons omringen. We omringen ons zelden tot nooit met de grote ideeën van grote denkers of de legitimaties die zij aan onze ontworpen omgeving toeschrijven. Dat hebben we in eigen hand en dat doen we meestal zonder er bij na te denken of zonder het uit te werken. Massacultuur is De cultuur.

Chroesjtsjov stelt in zijn speech "De façades van woonblokken worden soms gedecoreerd met een verscheidenheid aan oppervlakkige decoraties die een gebrek aan smaak van de architect benoemen. Sommige bouwvakkers hebben zelfs moeite deze decoraties te maken." Deze stelling van Chroesjtsjov is in de eerste plaats politieke retoriek die de politieke autonomie van de massa aan haar zijde wil krijgen. Daar onder

cialist for the job elsewhere engaged and replaced by someone else. On the work floor many features can be missing from the planned system. After the building work, natural elements begin to get a grip on the architecture and the weaknesses of the structure are revealed — a crack, a fissure or a tarnishing of the architecture. Likewise, when building has finished, an

inhabitant or several inhabitants, can dislocate the plan by applying their own tactics to the spatial architecture — hanging a washing line between buildings, collectively tramping a new path through the middle of a shrubbery, gluing sticky foil to the windows, and so forth. The 'Big' design becomes eroded.

This erosion occurs organically — the effect of inescapable human failure or of the naivety of our lives in respect to a top-down idea of malleability. This idea of malleability means that authority is open to debate — either there has to be stringent intervention in both production as well as life, regulating both

strictly, or else adaptation is needed to reincorporate the usefulness of that malleability. The latter seldom happens because the diversity of creativity of the masses is un-envisaged and the work floor often has its own set of rules.

Stringent regulation is frequently aspired to and it has many faces — the chief objective being efficiency. In the Soviet Union the aim was cheapness and functionality, which was in effect coupled with such strict targets that the builders worked in great haste.

speelveld onder onze aandacht. Het hiaat dat valt tussen de top-down, immateriële ideeën en bijhorend productiemodel en de bottom-up, materiële productie, is het speelveld van Tilmann. Hij focust hierbij op de inrichting van publieke ruimte, als drager van een publieke sfeer: in grote mate voeding voor de massacultuur.

In deze daadwerkelijke productie vallen gaten: misschien is het cement niet goed, is de juiste schroef niet aanwezig, of is de vakman voor de klus niet aanwezig en wordt deze vervangen: op de vloer kunnen vele aspecten het geplande systeem lichtjes ontzetten. Na de bouw krijgen natuurlijke elementen vat op de architectuur en kan de productiezwakke zich blootleggen in een barst, een scheur of een verkleuring van de architectuur. Eveneens kan na de bouw een bewoner (of kunnen een aantal bewoners) het plan ontwrichten door zelf een eigen plan op de ruimtelijke architectuur los te laten; ze hangen een waslijn tussen gebouwen, wandelen collectief een nieuw pad dwars door de groenstrook, plakken plakfolie op de raam en zo meer. Het 'Grote' ontwerp wordt aangetast.

Dit aantasten vindt op organische wijze plaats; is gevolg van onontkoombaar menselijk falen of aan de naïviteit van menselijk leven ten opzichte van een top-down maakbaarheidsidee. Voor dit maakbaarheidsidee betekent het dat haar autoriteit ter discussie staat. Ze moet ofwel streng ingrijpen door zowel de productie als het uiteindelijke leven streng te reguleren, of moet hier gebruik van maken. Dat laatste gebeurt zelden want de diversiteit aan creativiteit binnen de massa is onvoorzien en de werkvloer heeft vaak zijn eigen regels.

Een strenge regulering wordt vaak nagestreefd en kent vele gezichten. Haar doel is efficiency. In de Sovjet-Unie was het doel om goedkoop en functioneel te produceren: effectief ging dit gepaard met dusdanig strenge targets dat de bouwvakkers

In the Netherlands, it's often linked to supervisory organisations, inspections and interest groups, amongst other things.

Against the background of the intellectual framework for spatial planning and appropriate architecture, as is suggested by a powerful cultural elite, Tilmann looks to the work floor on which these ideas are actually produced and their actual

features unveiled. He takes the organisation of this material production as if it is a game, approaching immaterial production by focussing his gaze upon the unforeseen element — on the deviations produced by the masses, away from the intentions of the planners and the cultural elite.

Thus Tilmann is an architect whose own malleability focuses on the added value of the deficiency — from the instant at which the inept and the unexpected are thrown up. He painstakingly seeks out the moment when haste makes itself manifest materially and lays his finger on the immaterial character of this expression.

Clay is precisely such an unmanageable material. Two elements — water and clay, which in their mutual relationship determine what occurs in various stages of production. In the kiln or the sun clay shrinks, bursts or breaks, under a damp newspaper it dries slowly. The hand of the master surveys, the vision of the architect should be in control.

Architect Tilmann Meyer-Faje focuses on the expression of the failure of the top-down idea. He formulates an independent expression that represents and cultivates the malleability

gehaast gingen werken. In Nederland gaat het o.a. gepaard met toezichthoudende organisaties, controles en belangenorganisaties.

Tegen de achtergrond van het intellectuele raamwerk voor ruimtelijke ordening en inpassende architectuur, zoals voorgesteld door een machtige culturele elite, kijkt Tilmann naar de vloer waarop deze ideeën daadwerkelijk worden geproduceerd en hun werkelijke gezicht ontvouwen. Hij kijkt naar de organisatie van deze materiële productie alsof het een spel is. Hij benadert de immateriële productie door zijn blik te focussen op het onvoorziene element; op de productiefwijking door de massa aan betrokken arbeiders en gebruikers.

Tilmann is dan ook een architect wiens maakbaarheid inzet op de toegevoegde waarde van het gebrek; van het moment waarop het onbeholpene en het onvoorziene oprijst. Hij zoekt secuur naar het moment waarop het overhaasten zich materieel uitdrukt en legt zijn vinger op het immateriële karakter van deze uitdrukking.

Juist klei is erg weerbarstig materiaal. Het zijn twee elementen, water en klei, die in hun onderlinge verhouding bepalen wat klei doet in verschillende productiefasen. In de oven of in de zon gaat ze krimpen, barsten of breken, onder een krant droogt ze geleidelijk. De hand van de meester houdt toezicht, de visie van de architect zou sturend moeten zijn.

De architect Tilmann Meyer-Faje zet in op de uitdrukking van faalbaarheid van het top-down idee. Zo geeft hij vorm aan een zelfstandige uitdrukking die

of our surroundings via mass culture — expanding the materially expressed vocabulary of our lives and manipulating it by illuminating its anomalies. The top-down chain of production, which this architect unravels, is a performance undermining conventional top-down planning.

That this production sees the light under the auspices of Sundaymorning@EKWC makes complete sense — here the testing of the material thrives, here people experiment in search of new means of expression, new experiences and new material language to expand and nourish the vocabulary of our lives. In Sundaymorning@EKWC one has to be able to accept and be able to utilise the anomalies, the hiccups which occur unexpectedly. Here the material exhibits a stubbornness because the hand of the master is experimenting. The building site of the experiment revolves around coincidence.

'Experiment and mass culture are closer to one another in this sense than we would often expect. Both are inherently inept in their material movement and both execute unexpected immaterial modes of expression.' This sentence, formulated by me, is just as top-down intellectual as Khrushchev's aforementioned political toughness. Ethics and aesthetics, autonomy and application, in practice, they can be found to flow over one another continuously. Life is a performance in which we want to create purpose but where, habitually, much is manifested without our being aware of it. Through Tilmann Meyer-Faje's work these manifestations become a part of a high-cultural dialogue. The ineptness of both envisaged and unexpected experiment find a place here. Here each professional is an amateur and everyone can taste how this material manifestation has character.

de maakbaarheid van onze omgeving door de massa representeert en koestert. Ze verruimt het materieel uitgedrukte vocabulaire van ons leven en beheerst ze door de oprisping uit te lichten. De top-down productieketen die deze architect uitzet is een performance die gangbare top-down efficiency ondermijnt.

Dat deze productieketen het licht ziet in Sundaymorning@EKWC is logisch: hier floreert bij uitstek de test met het materiaal, hier zoeken mensen experimenteel naar nieuwe uitdrukingsmogelijkheden, nieuwe ervaringen en nieuwe materiële taal die het vocabulaire van ons leven verruimt en voedt. In Sundaymorning@EKWC moet men de oprispingen van onvoorziene gevolgen kunnen accepteren en kunnen plaatsen. Hier is materiaal weerbaarst omdat de hand van de meester experimenteert. De bouwplaats van het experiment beweegt hier rond het toeval.

'Experiment en massacultuur staan in dit licht nader tot elkaar dan we vaak zouden verwachten. Beide zijn inherent onbeholpen in hun materieel bewegen en realiseren onvoorziene immateriële uitdrukkingen.' Ook deze door mij geformuleerde zin is even top-down intellectualistisch als Chroesjtsjovs eerder vermelde politieke stugheid. Ethiek en esthetiek, autonomie en toepassing rollen in de praktijk van het leven altijd over elkaar heen. Het leven is een performance waarin we doelbewust willen creëren maar waar vooral ook veel gemaakt wordt zonder dat we het door hebben. Door het werk van architect Tilmann Meyer-Faje maken deze uitdrukkingen deel uit van een hoog-cultureel vocabulaire. Hier krijgt de onbeholpenheid van voorzien en onvoorzien experiment een plek. Hier is elke professional amateur en elke amateur professional en kan iedereen proeven hoe deze materiële uitdrukking karakter heeft.